

GOD JUL
&
GOTT
NYTT ÅR!

**Nostalgisk tripp
med Julexpressen**

**Therese lever
mellan två världar**

LOLO DANIELSSON

” Hur vet eleven om sitt verkliga behov när eleven inte använder teckenspråket i vardagen? Har skolan den kompetens som behövs för att kunna bedöma detta?

**DHB – Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn*

**HRF – Hörselskadades Riksförbund*

**FSDB – Förbundet Sveriges Dövblinda*

Inga valmöjligheter utan teckenspråk?

Några statliga utredningar har gjorts under året för att förbättra skolans värld. Det gäller alla skolor i landet. Enligt den nya skollagen 2011 har alla elever med eller utan funktionshinder rätt att få en lika bra utbildning oavsett var de bor. För de flesta går det bra, men det finns alltid några som inte klarar av situationen. Ofta har de behov av särskilt stöd på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl. Enligt skollagen har de rätt till individuellt åtgärdsprogram för att må målet med sina studier.

Hur blir det för döva elever som använder teckenspråk och är bärare av dövas kulturella gemenskap? Idag implantat-opereras nästan alla nyfödda döva barn och de placeras i olika för- och grundskolor utan tillgång till teckenspråkig skolmiljö. Bara några av dem placeras i tvåspråkig skolmiljö vid en specialskola. Vad händer med alla dessa barn om teckenspråket som stöd börjar betraktas som ett kommunikativt hjälpmedel? Blir den språkliga kvaliteten sämre och hur säkras den som språk? Enligt artikel 12 i barnkonventionen har en elev rätt att uttrycka sin åsikt och påverka sin egen situation. Hur vet eleven om sitt verkliga behov när eleven inte använder teckenspråket i vardagen? Har skolan den kompetens som behövs för att kunna bedöma detta?

Enligt utredningen "Med rätt att välja – flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp" är det rektorn på respektive skola som ska besluta om val av kursplan för eleven. Är det bättre om specialpedagog eller någon annan med rätt kompetens får i uppdrag utreda och bedöma? Hur vet man om de har rätt kompetens?

Utredningen säger att alla elever som har behov av teckenspråk ska få det i undervisningen. Går det att genomföra? Risken finns att det skapas mycket olika förutsättningar. Om utredningens förslag går igenom kommer specialskolan säkert att ta emot flera döva elever med flerk Funktionshinder, alltså elever som inte klarar av att gå i hörande grundskola. Kommer

föräldrarna att tillåta att deras barn tillhör specialskolans målgrupp? Det är föräldrarna som avgör om deras barn ska få teckenspråk eller inte. Det är ett mycket svårt beslut som kan leda till förödande konsekvenser för dövas framtida gemenskap och teckenspråkets utveckling.

SDR har vidareutvecklat sin skolpolicy som berör skolor och teckenspråk. I policyen breddar SDR sin målgrupp med hörselskadade och hörande elever samt elever med CI som använder teckenspråk i vardagen. Det är en orsak till att organisationen "Deafhood Sverige" har bildats i år. Enligt organisationen bör dövas identitet och teckenspråkig dövkultur bevaras och säkerställas.

Döva har behov av en upprättelse och vill att en sanningskommission ska tillsättas. SDR har uppvaktat Socialdepartementet och påpekat att många döva utsattes för förtryck i dövundervisningen under 1900-talet. Teckenspråket användes inte som undervisningsspråk, döva hänvisades till att avläsa lärarens läpprörelser och fick som följd stora kunskapsluckor. Det påverkade döva negativt. Historien kan upprepa sig om det inte uppmärksammas.

Idag finns ett fåtal teckenspråkiga förskolor. Har hörselvården informerat barnens föräldrar om att ett aktivt tvåspråkigt pedagogiskt arbete med deras barns språkutveckling i förskolan har en viktig betydelse för deras framtida tvåspråkiga utveckling? Först då barnen väl börjat behärska teckenspråk och svenska lika bra får de valmöjligheter. De får en syn på att båda språken är lika mycket värda. SDR genomförde 2002 en seminarieturné runt om i Sverige med temat "Barn och teckenspråk" tillsammans med DHB*, HRF*, och FSDB*. Fokusfrågorna var om barn behöver teckenspråk redan i förskolan. För att sprida kunskaper om teckenspråket som språk måste en sådan turné genomföras en gång till.

LOLO DANIELSSON, LEDAMOT I SDR:S FÖRBUNDSSTYRELSE

SDR hemsida:
www.sdrf.se/sdr
E-post: sdr@sdrf.se

SDR Stockholm
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vx: 08-442 14 61
Texttel. vx: 08-442 14 60
Fax: 08-442 14 99

SDR Leksand
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vx: 0247-641 00
Texttel. vx: 0247-641 01

Förbundsordförande
Ragnar Veer
ragnar.veer@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 62
3G-mobil 0735 200 902

Förbundssekreterare och informationsansvarig
Helena Fremnell
hfre@sdrf.se
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Material till Slingan
webbredax@sdrf.se
Telefax 08-442 14 99

Bli medlem
medlem@sdrf.se

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Telefon vx 0247-140 65
Fax 0247-105 97

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
info@sdpf.se

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västernaviks Folkhögskola
Winterrommes väg 5
793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 24
Taltelefon 0247-641 30
Fax 0247-101 65
www.vasternaviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

NOSTALGITRIPPEN: Full fart med gamla Julexpressen

Å ANDRA SIDAN: Döva greker drabbas hårt av skuldkrisen

MELLAN TVÅ VÄRLDAR: Kan äntligen känna sig delaktig

Innehåll

OMSLAG: THERESE THÖRNWALL. FOTO: NICLAS MARTINSSON

4 I KORTHET från när och fjärran	14 Nostalgitripp med Julexpressen
5 Lugnande besked om Bildtelefoni.net	16 Fortsatt stora brister inom psykvården
6 Döva greker drabbas hårt av skuldkrisen	17 Hanna fick Schönströmstipendiet
7 TEMA: Mellan två världar sid 7 - 10	19 DT har läst och sett
8 "Jag tänker inte på att jag är hörselskadad"	20 TIPSELVAN
9 "Nu kan jag äntligen känna mig delaktig"	21 Till toppen på teckenspråk
10 Döva och hörselskadade förr och nu	23 SDR utbildar Handisam
11 SEX FRÅGOR: Jette studerar hemlöshet i New York	25 INSÄNDARE
12 PORTRÄTTET: Anna Holm-Larsson	26 KRÖNIKA

Nu finns Dövas Tidning på webben. Besök oss på:

www.dovastidning.se

dövas SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND
TIDNING
NR 8 • DEC 2011

Tidskrift för SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND Grundad 1890

UTGIVNING 2012

Nr	Manusstopp	Utgivning
1	fre 3 feb	to 23 feb
2	fre 16 mars	to 5 april
3	fre 27 april	fre 18 maj
4	fre 8 juni	to 28 juni
5	fre 17 aug	to 6 sept
6	fre 14 sept	to 4 okt
7	fre 19 okt	to 8 nov
8	fre 30 nov	to 20 dec

Obs! Datumen för höstens utgivning är preliminära

REDAKTION

Dövas Tidning, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare Helena Fremnell

Chefredaktör Åsa Möller
asa.moller@dovastidning.se, mobiltel 0708 40 45 41

Reportrar

Tomas Lagergren
tomas.lagergren@dovastidning.se,
3G-mobil 0735 130199

Niclas Martinsson
niclas.martinsson@dovastidning.se,
3G-mobil 0738 333060

PRENUMERATION och adressändring

medlem@sdr.org eller
agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03

Prenumerationspris 300 kr/år

Utebliven tidning

Kontakta
medlem@sdr.org

ANNONSER

Bokas och lämnas till
sdrannons@sdrf.se
telefon 0506-300 58
samt tel 0506-301 76 (Skaraborg och Värmland)
Förenings- och internannonser bokas och levereras till redaktionen:
redaktionen@dovastidning.se
Upplaga: 5800 ex
Tryck: Carlshamn Tryck & Media AB
ISSN 1402-1978

I KORTHET: FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN

AV NICLAS MARTINSSON

75 000 såg Lika Olika

■ Den 30 november sändes första avsnittet av Lika Olika: ett TV-program på teckenspråk som bjuder på humor, allvar och kulturkrockar, speciellt mellan döva och hörande. Özz

Nüjen, känd komiker, är programledare.

Förväntningarna på det nya programmet var höga, speciellt då det sändes 19.30.

Tittarsiffrorna som kom dagen efter visade att drygt 75 000 hade sett programmet. Producent Tinna Edlund hade förväntat sig lite fler tittare. Samtidigt sa hon att konkurrensen från Rapport 19.30 i SVT 1 och från Halv åtta hos mig i TV 4 var stor. Hyllningarna var dock många på både Facebook och Twitter. En person tackade Özz Nüjen på Twitter för att han gjorde hösten ljusare.

En man knivskars under futsal-VM

■ En 36-årig man knivskars i halsen under futsal-VM i Örebro i slutet av november. Det skedde efter att de iranska spelarna tog emot sina guldmedaljer. De vann över Turkiet med 4-2 i herrkategorin. Polisen grep den misstänkte – en 31-årig man – i Eskilstuna dagen efter dådet. Vid DT:s pressläggning rubricerades händelsen som mordförsök alternativt grov misshandel. Motivet till knivdådet sades vara en gammal konflikt mellan männen. Den attackerade mannen klarade sig med lindriga skador.

Deafhood Sverige-styrelsen: fr.v. Liene Strante, Oskar Fredrik Renvall, Christian Dywik och Christina Almer.

Deafhood vill stärka dövrörelsen

■ Deafhood Sverige hade sin första stämma i november. Deras representanter förklarade att de inte sysslar med handikappfrågor utan med språk- och tillgänglighetsfrågor. Det är det som skiljer dem från Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), som bedriver både funktionshinder- och språkpolitik. Deafhood Sverige ska inte bara syssla med politik utan också med utbildning. Planen är att de åker runt i Sverige och sprider kunskap om döva, hörselskadade och teckenspråk genom att hålla i workshops, studiecirklar och föreläsningar. De vill genom sitt arbete stärka dövrörelsen. På stämman röstade deltagarna in fyra personer i styrelsen. Tanken var att styrelsen skulle bestå av fem personer, men den femte, Dennis Barvsten, röstades bort. Anledningen: han är hörande. Full artikelversion finns på dovastidning.se.

Nu kan döva lämna blod

■ Nyhetsteckens programledare, Johanna Kankkonen, väckte uppmärksamhet i media när hon för andra gången nekades att få bli blodgivare på grund av att hon var döv och använde tolk. Hon anmälde till Diskrimineringsombudsmannen (DO). Nu behöver hon inte vänta på DO:s utslag, skriver Dalarnas tidningar. Hon får nämligen nu lämna blod och ha tolk med sig vid blodgivningstillfället. Ingall Hansson, ansvarig för blodcentralen i Falun, berättade att tre teckenspråkstolkar från Tolkcentralen har varit på utbildning hos dem. "De har fått specialinformation, kan man säga", sade hon. Anledningen till att Johanna Kankkonen först inte fick lämna blod, var inte hennes dövhet, utan att själva intervjun med tolk inte var bra reglerad i Blodcentralens regelsystem.

Internationellt fotbolls- förbund för döva

■ Deaf International Football Association (DIFA) grundades på Grand Hotel i Örebro i november, skriver Nerikes Allehanda. Det är dövvärldens motsvarighet till det internationella fotbollsförbundet, Fifa. Jakov Frenkel från Ryssland är ordförande. I

övrigt kan tilläggas att Deaf International

Basketball Federation (DIBF) grundades av bland andra svenskarna Kjell Gunnå och Christian Boklund 2001.

Självständiga förbund som DIBF och DIFA menar att International

Committee of Sports for the Deaf, som arrangerar Deaflympics, omöjligt kan se till alla sporter.

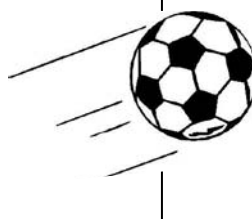

ILLUSTRATION: LAGERGREN

Lugnande besked om Bildtelefoni.net

Många är oroliga för att förmedlingstjänsten Bildtelefoni.net riskerar att ligga nere nästa år. Anledningen är den pågående tvisten om vem som ska sköta tjänsten. Post- och telestyrelsen, PTS, säger att de kommer att göra allt de kan för att tjänsten ska fortsätta även nästa år.

Just nu är det Örebro läns landsting som driver Bildtelefoni.net. I juni i år stod det klart att Verbaldigitalius vann upphandlingen och att de skulle få överta tjänsten med start första januari 2012. Örebro läns landsting överklagade. De menade att Verbaldigitalius inte har tillräckligt stor erfarenhet för en sådan verksamhet och att det fanns en del brister i upphandlingen. Från PTS sida ansåg man att upphandlingen gått korrekt till. Förvaltningsrätten gick på Örebro läns landstings linje.

Beslutet överklagades. Nu ligger målet hos Kamarrätten i Stockholm. Det är ännu inte avgjort. Skillnaden den här gången är att tre parter – PTS, Verbaldigitalius och Örebro läns landsting – har kunnat lämna yttranden från början. I förvaltningsrätten fick Verbaldigitalius, till skillnad från PTS och Örebro, bara komma med ett yttrande.

Verbaldigitalius, som har Omnitor som teknikleverantör, menar att de har erfarenhet. Omnitor samarbetar med ett franskt företag som har en liknande verksamhet i flera europeiska länder. Vidare har Verbaldigitalius, på uppdrag av PTS, drivit Teletal, en tjänst för talstörda.

Om PTS och Verbaldigitalius vinner tvisten före årets slut, när kan ni sätta igång verksamheten?

– Vår målsättning är att stå redo från och med första januari, säger Bengt Olsen, VD på Verbaldigitalius.

Risken är dock att tvisten i Kamarrätten dröjer och inte är avgjord före årets slut. Kamarrättens dom kan också komma att överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

Vad händer med Bildtelefoni.net om tvisten inte är avgjord före årets slut?

– Vi kommer att göra allt i vår makt för att Bildtelefoni.net ska fortsätta utan avbrott. Vi ser just nu över de alternativ som finns, säger Charlotte Murray, chef på upphandlingsenheten vid PTS.

Tanken är att Bildtelefoni.net ska ha utökade öppettider nästa år – 06-24 alla dagar. Vidare ska Bildtelefoni.net utveckla nya kontaktvägar: via videochatt och applikation för smarta mobiler. De nya öppettiderna, och de nya kontaktvägarna, börjar gälla först när målet är avgjort. Vad som gäller om tvisten pågår efter årets slut, och om domen överklagas, är oklart.

DT har upprepade gånger kontaktat Örebro läns landsting, men utan att få svar.

NICLAS MARTINSSON

Falska "döva" dörrförsäljare multikriminella

■ Falska "döva" försäljare och tiggare har synts till i flera län, skriver lokalpressen. De ringde på dörren hemma hos folk och sade att de var döva och behövde pengar. Därför undrade de om folk ville köpa deras produkter, så att de kunde ha råd med till exempel en öronoperation. Flera berättade för lokalpressen att när de visade för tiggarna och försäljarna att de kunde teckna åtminstone lite, stack dessa iväg.

Johan Grenfors, polisöverintendent på Rikskriminalen, säger till Dövas Tidning att det kan röra sig om ligor som på olika sätt tränger sig på hos människor och lurar eller på andra

sätt kommer över pengar från dem. Polisen arbetar på nationell nivå med att försöka komma tillrätta med detta. Ligorna kan komma från utlandet, ofta Östeuropa, men också från Sverige. Enligt Johan Grenfors kan de falska döva dörrförsäljarna vara multikriminella – alltså begår de också andra brott.

På frågan om det är brottsligt att påstå att man är döv och sälja saker eller be om pengar, svarar han: "Det är nog inte självklart att det alltid är brottsligt, men som jag ser det så ingår man ett avtal på ett falskt och ohederligt sätt".

NICLAS MARTINSSON

JULENKÄTEN

Hur ska du fira jul? Vad måste du ha på julbordet? Vad önskar du dig i julklapp?

Kerstin Olsson, 61, Stockholm, lärare

Jag ska vara med min 88-åriga mamma i Värmland. Risgröt, julsinka och lutfisk måste vi ha på julbordet. Jag önskar mig inga klappar, bara att jag får ha hälsan i behåll. Jag tänker också på ensamma personer.

Laith Foad Fathulla, 20, Stockholm/Örebro, studerande

Det blir en solig jul i mitt hemland, Irak. Jag ska vara med familjen. Det blir mycket mat. Två exempel: falafel och böngryta. Jag önskar mig bland annat en bärbar dator.

Michiele Ghebru, 28, Stockholm, söker jobb som målare

Med min mamma och en kompis som är ensam. Vi ska vara i Stockholm. Det jag måste ha på julbordet är julsinka, köttbullar och lax. Jag önskar mig ett par nya basketskor.

Jannice Rådahl, 46, Uppsala, egenföretagare och teckenspråkstolk

Vara hemma med mina barn och min pappa. Vi äter kalkon som huvudrätt, och sill och julsinka till förrätt. Och någon fruktsallad till efterrätt. Som alla föräldrar önskar jag mig snälla barn. Och inget materiellt. Men om någon måste ge mig en julklapp så vill jag ha en vinflaska eller att givaren stöttar fattiga länder.

Izabella Thuresson, 46, Stockholm, lärare i hem- och konsumtionskunskap

Jag firar tillsammans med mina barns pappa och hans familj i Stockholm. Jag önskar mig inget materiellt utan bara riktig jultillfredsställelse och sammanhållning. På julbordet måste jag ha Janssons frestelse. Jag är själv från Danmark så jag är inte uppvuxen med den.

Magnus Hägglund, 37, Uppsala, arbetsledare och samordnare

Med min familj. Vi ska vara hos mina föräldrar. Jag vill ha det klassiska på julbordet: prinskorv, sill, köttbullar, julsinka, snaps, ägg, lax... Jag önskar mig nya strumpor.

Dövas Tidning startar en ny vinjett: Å andra sidan. Vi tar reda på hur de stora nyheterna drabbar döva. På sistone har de svarta rubrikerna om Grekland varit många: enorm skuldkris, protesttåg och politisk turbulens. Greken Yannis Yallouros berättar hur han personligen och andra döva kommit i kläm.

Döva greker drabbas hårt av skuldkrisen

Döva greker kunde ha kostnadsfri tolk vid olika tillfällen, till exempel läkarbesök och kulturarrangemang, från och med 2004. Den tolkservicen var äntligen lagstadgad 2003.

I september i år meddelade regeringen att budgeten för 2011 och 2012 måste skäras ner med 50 procent. Det innebär att tolkverksamheten, som var i dövförbundets regi, blev omöjlig att fortsätta.

– Nu måste döva greker betala själva för tolk. Det kostar mellan 30 och 40 euro per timme, vilket är dyrt. Många döva greker får därför be hörande släktingar och vänner ställa upp som tolkar, något som innebär försämrad integritet, säger Yannis Yallouros.

Regeringens beslut har väckt vrede hos döva. De har protesterat utanför finansdepartementet. Yannis är bekymrad över att döva, till skillnad från hörande, inte kan studera vidare utan tolk på universitet. En öppning finns dock: det är möjligt att budgeten för tolkverksamheten kan skäras ned med 30 procent istället för 50.

Yannis arbetar till vardags som nyhetsuppläsare för det statsägda TV-företaget, Ert. Tidigare kunde hörselskadade och döva tittare få textade och teckenspråkstolkade TV-program nio timmar om dagen. Nu erbjuds endast en timmes textad och tolkad nyhetssändning om dagen. Det grekiska "Nyhetstecken" finns dock kvar, och är tio minuter långt.

– Det sägs också att regeringen planerar att minska storleken på handikappersättningen, säger Yannis.

Tufft för arbetslösa döva

Tidigare måste minst 1 procent av personalstyrkan ha någon form av funktionsnedsättning hos de grekiska arbetsgivarna. Den kvotfördelningen frös 2009 till följd av den globala finanskrisen – grekiska arbetsgivare hade inte råd att sysselsätta anställda med funktionsnedsättning.

Nu har döva och andra personer med funktionsnedsättning mycket svårare att hitta jobb. Arbetslöshetsersättningen upphör nämligen efter ett år.

– Arbetslösa döva får hjälp av sina familjer eller vänner. Det finns också döva som stjälar, säger Yannis.

Yannis har själv varit med i protestmarschen sju gånger. Han anser att Grekland har fört en ansvarslös finanspolitik, och haft dålig kontroll på sin ekonomi sedan eurointrädet 2001. Landet har levt över sina tillgångar och tagit på sig stora lån. Skattemoralen har inte varit den bästa. Många skattesmitare har funnits. Men nu tror Yannis att skattemoralen höjs till följd av skuldkrisen.

– Det blir också högre arbetslöshet och mer fattigdom framöver, säger Yannis.

Yannis är vice ordförande i European Union of the Deaf, EUD. Han kan se att döva på EU-nivå väntas få det allt bättre tack vare stärkta gränsöverskridande rättigheter. Problemen finns snarare på nationell nivå. Döva i flera tungt skuldsatta EU-länder som Portugal och Ungern riskerar att få sämre livskvalitet. EUD arbetar tätt med nationella dövförbund så att de får redskap att hindra sina respektive regeringar från att besluta om nedskärningar som kränker dövas rättigheter.

Kommer EUD och de nationella dövförbunden att lyckas med detta?

– Nej, inte helt, men till en viss grad, säger Yannis.

TEXT: NICLAS MARTINSSON. FOTO: PRIVAT

Döva greker protesterar mot nedskärningarna av tolkverksamheten och kräver sin rätt till kommunikation och delaktighet.

Yannis Yallouros.

Döva barn får inte teckenspråk i Danmark och Holland

■ WFD och EUD hade konferens i Norge i november. I samband med detta skrev de ett gemensamt pressmeddelande om utvecklingen i Danmark och Holland. Det danska dövförbundets ordförande, Janne Boye Niemelä, berättade om den alarmerande utvecklingen i sitt land. 99 procent av barnen som föds döva får cochleaimplantat. I det stöd som föräldrar till döva barn får, ingår inte teckenspråk utan enbart fokus på tal. Antalet dövskolor minskar i landet. I Holland är teckenspråket också ifrågasatt. HRF:s ordförande, Jan-Peter Strömberg, sa att både hörselskadade och döva barn ska ha rätt till tvåspråkighet och att de senare i livet kan välja vilken språklig identitet som passar dem bäst.

Therese och Erik rör sig MELLAN TVÅ VÄRLDAR

Therese Thörnwall var tredje barnet i Sverige som fick cochlea-implantat (CI). Hon tillhör en ny generation i dövvärlden. Teckenspråk är inte lika självklart för dem som har CI. **Erik Knutsson** tillhör den nya generationen hörselskadade som valt att lära sig teckenspråk utan att ha gått i dövskola. De är båda exempel på hur teckenspråkssamhället ser ut i dag – de är tvåspråkiga och rör sig mellan hörande- och dövvärlden. Kommer vi att se fler sådana personer i framtiden? Vilka ses som döva, eller snarare, tillhör dövvärlden i framtiden?

Sidorna 8, 9 och 10

Therese Thörnwall har CI:

"Jag tänker inte på att jag är hörselskadad"

Therese Thörnwall var tredje barnet i Sverige som fick cochleaimplantat (CI).

I dag jobbar hon i en förskola för hörande och växlar smidigt mellan tal och teckenspråk.

Ett äldre dövt barn gick fram till Therese Thörnwall på ett basketläger. Han frågade med en nedlåtande attityd varför hon hade CI. Då var hon 13 och CI-motståndet bland döva stort. De andra lägerdeltagarna såg bara på.

– Jag ville åka hem från lägret efter den där händelsen, säger Therese Thörnwall.

Hon kände att de andra barnen hoppade på hennes föräldrar. Anledningen till att hon fick CI, var att hon skulle få fler möjligheter, inte föräldrarnas eget bästa. Hon var fyra år gammal när hon fick CI efter en hjärnhinneinflammation som gjorde henne döv. Då var året 1992.

Therese var en av de första eleverna vid Kannebäck, en kommunal grundskola för döva och hörselskadade i Göteborg. Den öppnade 1994. Hennes tal och språk utvecklades snabbt. Hon gick i en hörselklass där drygt 70-80 procent av eleverna hade flerfunktionshinder. Lärarna kunde ändå anpassa sig till dem. När högstadiet började, kom flera lärare utifrån. De var inte lika vana vid elever med olika behov. Undervisningsnivån sjönk.

– Jag kände mig rastlös, säger Therese, som i åttan valde att provgå i en hörande kompis skola hemma i Kungälv.

Hon hängde med bra men saknade ändå tryggheten på Kannebäck. Därför ville hon vara tillbaka där. På rasterna umgicks döva och hörselskadade. Ingen tyckte att det var konstigt att Therese hade CI. I hennes klass gick en annan tjej som också hade CI.

När gymnasievalet stundade, valde hon att söka sig till Riksgymnasiet för hörselskadade (RGH) i Örebro.

– RGH var "sista" stället där jag kunde känna mig trygg innan jag började på universitet.

På RGH var undervisningsnivån äntligen högre. Therese trivdes med sitt program, barn och fritid. Hon umgicks med döva, hörselskadade och hörande. På RGH hade hon ingen teckenspråkslektion. På Kannebäck hade hon teckenspråk en gång i veckan.

– Det räckte inte. Jag lärde mig mest genom att vara med döva kompisar, säger Therese.

Trygghet med teckenspråk

Therese Thörnwall kan inte säga att teckenspråk betyder allt eller inget för henne. Men det innebär ändå trygghet. Hon kan ha tolk när hon är i en stor grupp eller i ett rum utan hörselslinga. Det är inte heller garanterat att CI alltid fungerar. Men tal-språk är ändå det som hon känner sig mest bekväm med och har lättast för att uttrycka sig på.

Hon studerade efter gymnasieexamen till förskolelärare vid Örebro universitet och hade då tolk de gånger salarna inte var anpassade för hörselskadade. I dag arbetar hon i en förskola i Örebro. Hon lär gärna hörande barn enkla meningar på teckenspråk.

Om du själv fick ett dövt barn, skulle du ge det CI?

– Ja, jag vill ge barnet fler möjligheter.

Vilken skola skulle du välja till ditt barn?

– Det beror på barnets förutsättningar. Generellt är jag emot integrering för jag vet vikten av trygghet. Samtidigt kan kvaliteten i skolorna för döva och hörselskadade vara för låg. Det är inte lätt.

Skulle ditt barn få lära sig teckenspråk?

– Ja, men jag kan inte tvinga mitt barn att lära sig teckenspråk. Jag kan inte heller neka det att lära sig teckenspråk. Det gäller att hitta en medelväg – jag placerar barnet i en tvåspråkig miljö där det självt får välja vilket språk som passar henne eller honom bäst.

Therese är medlem i Unga hörselskadade (UH). Hon anser att UH är framtiden eftersom döva, hörselskadade och hörande umgås ihop oavsett hörselgrad och det inte finns något krav på teckenspråkskunnet. Gemensamt för alla är att de är intresserade av att förstå varandra och då kan viljan att lära sig teckenspråk växa fram helt naturligt.

Hur ser du på att leva i två världar?

– Jag tänker inte på att jag lever i två världar. Inte heller på att jag är hörselskadad. Döva säger att CI kan innebära identitetskris. Jag undrar: vilken kris? Hörsel har inte något med identitet att göra. Att jag har CI säger inget om vem jag är.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Hörselskadade Erik Knutsson använder teckenspråk:

”Nu kan jag känna mig delaktig”

Erik Knutsson tillhör den nya generationen hörselskadade som valt att lära sig teckenspråk utan att ha gått i dövskola. Det har inneburit ett lyft för honom.

– Nu känner jag mig mer delaktig, säger han.

Erik Knutsson hade ingen hörapparat på sig när Dövas Tidning träffade honom. Han hade nämligen tappat bort den.

– Jag skulle stoppa den i byxfickan när jag gick ombord på bussen. Men den åkte aldrig ner i fickan utan föll utanför. Klantigt! Nu är jag ”döv”, säger han leende.

Någon katastrof var det inte. Han har ju teckenspråket till hands och kan ibland tycka att det är skönt med tystnad.

Vintern 2008 var Erik en annan person. Han hade arbetat som servicetekniker i Oslo i fem månader. Då åkte han ut till kunder och lagade och installerade kaffemaskiner. Han såg inte sig själv som hörselskadad utan låtsades att han var hörande. Sedan var arbetsplatsspråket norska. Den kombinationen gjorde att kommunikationen inte flöt på.

– Jag var nära att gå in i väggen.

När Erik kom hem från Norge, blev han arbetslös och sjukskriven. De problem som han upplevde i grannlandet, hade sin början i barndomen. Han, som är döv på vänstra örat och gravt hörselskadad på högra örat, gick aldrig i dövskola. Annars hade han kunnat få använda teckenspråk i naturliga sammanhang och därmed lättare utvecklat en identitet. Istället gick han i en hörselklass. Han fick lära sig teckenspråk i mellanstadiet men ville inte fortsätta med det i högstadiet. Sedan började han Riksgymnasiet för hörselskadade (RGH) i Örebro. Han ville hela tiden tro att han hörde bra.

– Jag accepterade inte att jag var hörselskadad.

I gymnasiet såg han att flera hörselskadade tecknade flytande med döva. Han undrade varför de gjorde det, och gick på en konferens arrangerad av Unga Hörselskadade (UH). Temat var att leva med en hörselnedsättning. Men han tog det ändå inte till sig.

– Jag vet inte varför, säger Erik.

Efter misslyckandet i Oslo sa UH-medlemmar till honom att han behövde teckenspråk. Han svarade ”Nej, jag behöver inte teckenspråk”.

Men han skulle i alla fall försöka ge det en chans. Han pluggade teckenspråk för hörselskadade vid Västanviks folkhögskola – i ett och halvt år.

– Då började jag förstå vem jag var.

Hur mår du nu jämfört med tiden i Oslo?

– Mycket bättre. Jag känner mig mer delaktig.

Vågar ställa krav

Erik arbetar som tekniker på Selecta, ett företag som säljer och gör service på varu- och kaffeautomater, som finns på till exempel tunnelbanestationer. Under DT:s besök gick en kollega fram till honom och pratade. Erik förstod inte.

Istället fick kollegan skriva i ett block. Erik svarade med rösten. Han måste gissa vad andra säger till honom om de inte skriver.

Hur kan du förstå dem?

– Jag läser läppar fast jag är dålig på det, tittar på deras kroppsspråk, och hör ljud. Det är en kombination, men det är inte alltid jag uppfattar rätt. Teckenspråket är säkrast.

Efter åren på Västanviks folkhögskola har han lärt sig att acceptera sin hörselskada, och att ställa krav på omgivningen. Om någon kollega har ett viktigt meddelande, så får han eller hon mejla eller skriva. Erik beställer teckenspråkstolk till arbetsplatsmöten.

Hur ser du på att leva i två världar?

– Förut kändes det som om jag gjorde stora kliv när jag gick från döv världen till hörandevärlden. Nu hoppar jag enkelt mellan dem.

Upplever du att du har en identitet nu?

– Jag vet inte. Identitet är ett starkt ord. Men jag umgås med alla – döva, hörselskadade och hörande. Jag känner mig tryggare än tidigare.

Therese Thörnwall säger att hörsel inte har något med identitet att göra. Kommenter?

– Den identitet man har utgår från hur man kommunicerar och med vem, säger Erik som alltså menar att det har betydelse.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Manillaskolan bildades 1809 och hade till en början undervisning för både döva och blinda.

1888 kom Tomtebodaskolan, den första riktiga skolan för enbart blinda.

Historiskt perspektiv:

Döva och hörselskadade förr och nu

Handikapprörelsen har en lång historia. I dövrörelsen startade den i och med att Stockholms Dövas Förening bildades 1868. Historiskt sett var döva och blinda tidiga med många saker. Kanske var det tack vare att man bildade skolor tidigt, där döva och blinda kunde gå, som man organiserade sig tidigt.

Manillaskolan bildades 1809 och där fanns både döva och blinda med från början. Senare förstod man att blinda behövde en egen undervisning. 1888 kom den första riktiga skolan för blinda (Tomtebodas).

Under 1800-talet var begreppen om vem som var döv eller hörselskadad luddiga. Dels för att kunskapen om hörseln var knapp och dels för att man inte hade några direkta tekniska hjälpmedel på den tiden. Man delade in klasser i dövskolorna efter talbarhet och hörselrester. Troligen var det så att de som gick i A-klass hade bättre hörsel än de i C-klassen.

Just därför fanns med största säkerhet en och annan "lomhörd" med i bilden under den tiden då hörselskadade inte hade en egen organisation. På 20-talet bildade både hörselskadade och döva egna riksförbund: 1921 bildades "Svenska föreningen dövas

väl" (idag Hörselskadades riksförbund). Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) bildades året efter, under namnet Svenska Dövstumförbundet.

Svenska föreningen Dövas väl hade andra intressen än Dövstumförbundet, nämligen hjälpmedel och läppavläsning. Dövas väl styrdes i av etablerade människor i samhället.

Dövstumförbundet hade en helt annan struktur då det bars upp av döva själva och de kämpade hårt mot de etablerade grupper i samhället som inte såg teckenspråket som ett fullvärdigt språk.

Korsat varandras vägar

När de tekniska hjälpmedlen kom blev det en mer tydlig uppdelning mellan döva och hörselskadade som begrepp. Och de med hörselrester eller som hörde dåligt klarade sig bättre i den orala undervisningen som utövades i dövskolorna före 1981. Men döva gick åtminstone tillsammans till skollund från stora delar av de hörselskadade som fick gå integrerat, även om en del gick i hörselklasser.

Men i det tysta led många hörselskadade, inte minst på arbetsplatser där ljudnivån inte är optimal och de missar stora delar av diskussionerna.

När det kom fram att många hörselskadade mått dåligt under skolgången och till stora delar inte läser vidare på högskole- och universitetsnivå agerade Hörselskadades riksförbund (HRF) under 2000-talet med en barnkampanj, talade i mer positiva ordalag om teckenspråk och drev en kampanj om en ny skolorganisation för döva och hörselskadade, vilket gjort att SDR och HRF närmat sig varandra.

Idag samarbetar de med varandra i många olika frågor, även om den traditionella uppdelningen syns än idag: HRF har många äldre medlemmar som förlorat hörseln mitt i livet medan SDR till största delen har medlemmar som föddes utan hörsel, eller förlorat hörseln i barndomen och som i första hand är teckenspråkiga.

Den fördelningen i båda förbunden förändras säkert. Hur det ser ut i framtiden för de två förbunden som korsat varandras vägar ett antal gånger, kan man bara sia om. Men redan idag vet vi att sådana som Erik och Therese (se föregående uppslag) kommer att bli fler i framtiden. Och hur de kommer att påverka den teckenspråkiga världen återstår att se.

TOMAS LAGERGREN

... till danskan **Jette Zehnter** som studerar antropologi vid Köpenhamns universitet. Hon är döv och gör en fältstudie om hemlösa i New York. I augusti förra året besökte nära 37 000 hemlösa – varav 14.500 var barn – något av världsmetropolens härbärgen*.

Jette studerar hemlöshet i New York

Jette Zehnter, Köpenhamn.

” Som man säger här: du är bara en lönecheck från att bli hemlös.

** Uppgiften kommer från Bowery Mission i New York, där man hjälper hemlösa.*

1 Varför valde du att göra en fältstudie om hemlösa i New York?

– Jag hade kunnat välja vilket land som helst för hemlöshet är universiellt förekommande. Men jag ville vara i ett land där jag kan språket och där jag kan få ha min första fördjupande fältstudie utan att behöva ha fokus på kommunikationsproblem. Sedan har jag alltid varit fascinerad av New York. Så valet av ställe var enkelt fast det är inte billigt att leva här.

2 Varför är hemlösa män mer synliga än kvinnor?

– Jag tror att ett av huvudskälen är att män söker hjälp senare än kvinnor gör. Deras manliga stolthet hindrar dem från att berätta om sina problem i ett tidigt stadium, vilket betyder att det växer till något som är outhärdligt innan det tas hand om. Sedan är myndigheter också mer medvetna om utsatta kvinnor. I Danmark finns det till exempel bara två eller tre hem för män i kris medan det finns ett stort antal sådana för kvinnor.

3 Du har också arbetat med hemlösa personer i Köpenhamn. Hur skiljer sig Köpenhamn från New York när det gäller hemlöshet?

– Egentligen ingenting. Kärnproblemen är desamma. Vad som skiljer städerna åt kan vara miljön. Som man säger här: ”du är bara en lönecheck från att bli hemlös”. Det amerikanska välfärdssystemet är inte lika inriktat på att ta hand om hemlösa som det danska. Här finns bra många fler hemlösa. Jag ser när personer köar för att få mat. Inte alla är bokstavligt talat hemlösa, men när de betalat hyra och andra nödvändigheter har de helt enkelt inte pengar över till mat. Det betyder att termen hemlöshet kan ifrågasättas. Betyder hemlöshet bara avsaknad av hem, eller behöver vi en bredare term?

4 Hur ofta möter du döva hemlösa i New York?

– Inte så ofta. Hittills har jag träffat två par

hemlösa döva. Jag hade i går intervju med mannen i det ena paret. Han är i 40-årsåldern, och såg mig teckna i en park. Därför träffades vi. Mannen har suttit i fängelse till och från, mest för stölder, men också för droghandel. Han växte upp i fosterhem eftersom han hade en våldsam styvpappa. Från det att han var 13 år gammal och flyttade till fosterhem, gick hans liv bara utför.

5 Hur ser en vanlig dag ut för dig i New York?

– Oj... Jag går upp klockan 7 på morgonen. Äter lite frukost och går sedan till ett närliggande café för att få min latte och träffa min tolk. Sedan ringer vi samtal i en timme och gör scheman innan vi ger oss ut. Några dagar är jag i parken Tompkins Square i East Village. Andra dagar är jag i kvinnohemmet i Bowery Mission-byggnaden (ett ställe som hjälper hemlösa) i Upper East Side. Ibland är jag på gatorna för att träffa informanter (intervjuobjekt för fältstudien). Jag gör också överenskomna intervjuer. Vi brukar hålla på till klockan 16 eller 17. Sedan skriver jag ut mina anteckningar, vilket tar tid. Slutligen tar min fotograf och jag något att äta på hemvägen. Jag lägger mig vid midnatt.

6 Hur har din fältstudie påverkat dig personligen?

– Jag har definitivt förändrats under tiden här. Termen problem har fått ett nytt perspektiv. Mina problem är små jämfört med mina intervjuobjekt. Jag fick också bekräftat att hemlösa personer har resurser. Om man bara vågar se bortom ytan, kan man konstatera att de inte är svaga. De flesta av oss skulle inte överleva på gatorna i den här staden i mer än kanske en vecka. Sedan har jag också fått kontakter som säkert blir svårt att bryta. Några kommer jag att ha kontakt med, men inte alla. Det känns inte bra att lämna dem, men det är en del av antropologin.

NICLAS MARTINSSON

”Man kan berätta allt för barn – på rätt sätt”

Anna Holm-Larsson är rumpkullan* som helst tittar på svensk TV för hon hatar de ideliga reklamavbrotten och tänkte bli lärare en gång i världen efter en period som illustratör.

Istället blev Anna producent på SVT Teckenspråk. Livet går in och ändrar kanal ibland. Och det ska vi glada för. Hon har legat bakom många av de teckenspråkiga TV-programmen som folk kommer ihåg än idag.

Anna Holm-Larsson växte upp i Grycksbo, en bruksort som är belägen mellan Falun och Rättvik. Familjen bestod av tre bröder och en pappa som var ingenjör, mamma var hemmafru när de växte upp, innan och efter uppväxten jobbade hon i vården. – Ett klassamhälle, säger hon om uppväxten i Grycksbo.

Efter uppväxten studerade hon konst på Leksands folkhögskola. Sen bar det av ända över Atlanten – till Bedford Hill norr om Manhattan där hon den första tiden jobbade som au pair, senare som illustratör. Efter ett och halvt år flyttade hon hem till Tansbo, där hon bor idag, med funderingar

på att söka till lärarhögskolan och bli lärare. Hon smakade på det ett tag som lärarasistent.

– Men jag trivdes inte alls bland lärarna, konstaterar Anna.

Men livet ordnade upp saken åt henne. Året var 1979 och Ove Thelin ringde upp henne och undrade om hon ville börja hos dem – det var Sveriges Dövas Riksförbund som sökte folk. Hon tog chansen.

Oleg Wennerström, Ove Thelin och så Anna själv var de tre musketörerna som skulle producera program för SDR Video som de hette då. På den tiden kopierade de tusentals VHS-band och skickade ut till

förbundets medlemmar i hela landet och bland annat programmet Videojournalen.

Ett omständligt projekt med dagens mått mätt.

– Jag fick göra grafik, illustrera, kopiera videoband och scenografi också... Ja, allt!

Hon blev ett slags allt-i-allo. Hon minns hur det var i början:

– Vi fick göra konstiga saker. Som att filma en hel kongress i början av 80-talet. Det materialet visades aldrig. Därefter programmet om kärnkraftsfrågan 1980, som Harry Fredriksson ville stoppa. Men jag pratade med styrelsen och bl. a. ”Låw”* som sa ”Visa det ändå!” sa han. Och vi gjorde det.

– Det var sjukt, men så var det, konstaterar Anna och ler.

Tog bort ljudet

1986 blev hon producent. Då började hon göra barnprogram. Staten hade då börjat öronmärka pengar för dessa ändamål. ►

ANNONSER

Ladda hem en texttelefon till din mobil eller dator!

Med flexitext kan du ringa textsamtal mellan analoga texttelefoner, mobiltelefoner, smarta mobiltelefoner och datorer.

Registrera dig på vår hemsida www.flexitext.net
Sedan kan du kostnadsfritt använda tjänsten.

Läs mer på hemsidan www.flexitext.net

Flexitext
Nät- och mobilbaserad textkommunikation

Namn: Anna Britta Holm-Larsson. **Ålder:** 57
Bor: i Tansbo, mellan Falun och Leksand
Gör: Projektledare och gruppchef på SVT Teckenspråk
Gör helst: Har händerna i jorden – utan handskar! Och lagar mat.
Läser helst: Deckare. Romaner också, "vad som helst bara det är spännande". Favoritboken är "En doft av apelsin"
Tittar helst på TV: Underhållningsprogram på svensk tv – hatar reklamavbrott. Tittar helst på europeisk film. Gärna "feelgood"-filmer som "Livet från den ljusa sidan".
Vackraste tecknet: Kommitté! "Tråkigt ord – fint tecken!"

► Det blev starten på en lång tradition av barnprogram. Det blev succé direkt i och med Emma och Bobo som senare blev prisbelönt vid en gala i Tokyo 1988.

Inspelningen av Emma och Bobo skulle också revolutionera Annas arbetssätt: Anna satt och kämpade med landningen med flygplanet i redigeringen. Till slut fick hon nog. Hon "tog" bort ljudet.

– Jag satt i redigeringen och hittade inte en enda bild som var bra på landningen. Då provade jag att "ta bort ljudet". Då funkade bilderna. Jag hittade en perfekt landning direkt!

Sen dess bestämde hon sig att sluta jobba på det sättet hon gjort tidigare.

Sedan har programmen avlöst varandra: Teckenlådan, Sagoträdet och Trollskogen är bara några få exempel på produktioner med ett stänk av henne i bakgrunden.

Julexpressen legendarisk

I dessa juletider vore det dumt att inte prata om den legendariska julkalendern Julexpressen, som producerades 1989. När jag frågar Anna om det syns det att den produktionen ligger henne varmt om hjärtat. Men priset var högt: hon gick i väggen efteråt. Det var ett stort projekt med över 100 medarbetare. Hon skrev manuset, redigerade och producerade.

– Året innan gjorde vi ju en julkalender också, egentligen. "Herr Propp". Den var inte lika bra, vi trodde att vi kunde fixa en

julkalender på ett halvår. Helt vansinnigt och det gick förstås inte så bra. Så när vi gjorde Julexpressen satsade vi ordentligt. Produktionen tog ett år.

Gick in i väggen

Julexpressens synopsis skissades under två dagar på ett pensionat med bland annat Terje Gudbrandsen. Sen åkte hon hem till sin fars ateljé och skrev klart manuset på tre veckor.

– Det året hade vi också brist på snö så vi skickade upp två fotografer som åkte tåg från Norge till Kiruna och spelade in snömiljön som de körde förbi i bilen. Tåget köpte vi i Västerås av SJ och monterade ned det och återskapade det i studion i Leksand.

Så pass... Vad stack ut under produktionen?

– Det hände många konstiga saker minns jag. En var att en medarbetare gjorde rekvisitören och alla andra i teamet galen. Hon var kleptomani och saker försvann hela tiden. Långt senare, när vi städade undan i Leksand hittade vi en väska med alla saker i! Och en namnlapp med hennes namn på... Ja, det var mycket speciellt, ler Anna.

Om att gå i väggen efter den intensiva Julexpressen säger hon:

– Jag var inte en lycklig människa. Jag åkte ledsen till jobbet, åkte hem ledsen. Till slut fick jag nog. Jag var deprimerad, trots att jag hade kul under produktionen.

Men det var nog en reaktion på att jag jobbat så hårt.

Mitt i allt hade hon också sina tre barn att tänka på. Hon tog tjänstledigt i två år och läste bland annat historia innan hon kom tillbaka. Då gjorde hon den svenska mytologin på teckenspråk.

Då uppstod en konflikt mellan hörande och döva. På den tiden ansåg en del vuxna döva att "döva barn inte är intresserade av konst", berättar hon. Det kom upp på ytan i och med reportageserien med döva barn om en Miro-utställning i Malmö.

– Alltså. Man måste lyssna. Men ibland måste man... det stämde ju inte. Barn är intresserade av allt!

– Min tes är att man kan berätta allt för barn – bara man gör det på rätt sätt. Vuxna är mer begränsade. Våra fördomar får inte begränsa barnen, avslutar Anna Holm-Larsson.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

* Låw – Lars Åke Wikström, mångårig medlem i förbundsstyrelsen, bland annat som ordförande 1991-2009

*Rumpkulla – benämning på kvinnor från södra Dalarna. Motsvarande benämning för män är rumpmas.

På nostalgitripp med Julexpressen

Julkalendrarna i SVT började sändas 1960, den första hette Titteliture. Sedan dess har det allt som oftast varit ett privilegium endast för hörande. Men det har också funnits julkalendrar för döva.

Den första julkalendern för döva, Herr Propp, kommer ingen ihåg, men Julexpressen från 1989 kommer alla i min generation ihåg. Den blev en klassiker direkt.

Enligt Anna Holm-Larsson (se även intervju på sid 12 och 13) hade Julexpressen fler tittare vissa dagar än Ture Sventons jul, som sändes samma år. Alla som tillfrågades ställde upp, bland andra dövrörelsens nestor *Lars Kruth*, som spelade Majas farfar och satt och stickade och berättade historier.

Det här var handlingen i korthet: Julgrötreceptet har spårlost försvunnit och om jultomten inte fått tillbaka det före julaften blir

det ingen jul. Lilla Maja (*Maja Hellöre*) får ett uppdrag av en liten hjälpsam vätte (*Lars-Åke Wikström*) att agera kurir och ta receptet. Till Tomtebo. Med andra ord hänger allt på Maja. Hon får biljett av vännen, som hon träffar då och då under resan.

På tåget träffar Maja många underliga och spännande människor, bland annat tågets lokförare (*Bert Brännström*) som använder bildtelefon och målar under tiden han kör tåget mot Tomtebo.

Han varnar Maja för en svart skugga som kan stjäla receptet. Men Maja lyckas till slut, trots alla vedermödor komma fram och träffa tomten (*Thomas Spogardh*) och julen är räddad – för den här gången. Sedan återförenas hon med sin familj.

Julexpressen producerades 1989 av SDR Video.

NAMN: Maja Hellöre
(då Kvist)
FAMILJ: Maken Mattias
och fyra barn
DÅ: Elvaåring och gick
på Kristinaskolan i
Härnösand
IDAG: 33 år och före-
ningsadministratör på
Dalarnas Dövas Förening

Maja Hellöre, som spelade Maja:

"Jag har så många roliga minnen"

Studion var mörk, bara tåget var upplyst i studion första gången Maja Hellöre steg in i studion. Den synen var fascinerande, minns Maja, som var elva år när Julexpressen spelades in.

– Du vet den där lukten, som dessa gamla tåg har och inredningen... Den gamla kupén och till och med fimplådorna hade cigg i. Det var äkta, allt fanns med! berättar Maja.

Ett annat minne var när hon och alla andra i studion måste vara tysta och inte göra ett enda ljud när det spelades in. Inte lätt när man är barn med spring i benen.

– Och vi hade bara en lampa och en kamera som flyttades runt för varje scen.

Många saker gjordes manuellt, inte alls som idag. Som att vätten (Lars-Åke Wikström) filmades från en lyfthiss för att göra honom liten. Idag kan man lätt manipulera det i datorn. Och de hade en vinklad chroma key*, något som var ganska så "high-tech" på den tiden.

Att se sig själv i Julexpressen i efterhand tycker Maja är lite pinsamt, det var längesedan.

– Det var en helt annan tid, ler Maja och lägger till: Men jag är också glad att den serien gjordes och finns än idag. Och jag har många härliga minnen från inspelningen.

Har dina fyra barn sett Julexpressen?

– Det är lite pinsamt, men jag har den bara på gamla VHS-band. Jag ska fixa dvd och visa någon gång.

Följer du julkalendrarna som visas på TV?

– Nej, inte direkt. Men i år tänker jag följa julkalendern eftersom de gestaltar på teckenspråk.

TOMAS LAGERGREN

Fortsatt stora brister inom psykvården

Kvalitén på den psykiatriska vården för döva är som bekant ojämn i landet. Problemet diskuterades på en specialarrangerad konferens i ämnet. Viljan att förbättra vården är stor, men frågan är hur.

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) har länge och ihärdigt arbetat för att förbättra den psykiatriska vården för döva. I dag är den ojämn i landet, och någon nationell samordning finns inte. De som jobbar med och för döva patienter kan inte alltid teckna flytande, och känner inte heller alltid till dövkultur. Det har enligt SDR lett till att felaktiga eller icke fullständiga diagnoser ställts. Språkförbistringar har också lett till att en del döva inte fått den hjälp som de behöver.

I början av november arrangerade SDR tillsammans med Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH) en konferens. Konferensen var ett stort steg för SDR i arbetet för en bättre psykiatrisk vård för döva.

– Det räcker att en enda döv person blir felbehandlad för att vi ska reagera och göra något, sade Mårten Gerle, sakkunnig inom psykiatri vid Socialstyrelsen.

Sven-Erik Malmström är döv legitimerad psykolog. Han kommer från Tornedalen och inledde sin föreläsning med att berätta om sin bakgrund. Bland annat berättade han om en bypräst som kom från Finland och som inte var tornedaling själv. Han fick åka runt och hälsa på folk för att så småningom bli accepterad. Med tiden kom allt fler till hans kyrka. Enligt Sven-Erik Malmström är det viktigt att kunna språket, vara delaktig, och känna till kulturen. Han menar att det är likadant för dem som jobbar med och för döva: de måste kunna teckenspråk och känna till deras kultur.

– I princip alla kommuner och landsting säger nej till "ambulerande" service, sade Sven-Erik Malmström.

Den "ambulerande" service han syftade på består av teckenspråkskunnig personal som kan åka runt i Sverige och träffa döva patienter där de bor.

Norsk förebild

SDR:s ordförande, Ragnar Veer, kräver att Sverige inrättar en nationell samordning vad gäller psykiatrisk vård av döva. Välkända problem är att kommuner och landsting inte vill köpa teckenspråkiga tjänster från andra delar av landet utan använder sin egen personal, då ofta via tolk. Sådan bristfällig tillgänglighet kan enligt ordföranden leda till psykiska men hos döva.

Thor Børre Sangesland är ledare för Najsonalt senter for hørsel og psykisk helse (NSHP), en rikstäckande verksamhet i Norge. I sin nuvarande form har NSHP funnits i sex år och är något av en förebild som SDR vill ska finnas i Sverige också.

Enligt verksamhetsledaren Thor Børre Sangesland satsar Norge nästan mest, om inte mest, på hälsa per person i världen. Trots det kvarstår vissa problem. Utbudet är ojämnt i det avlånga Norge. Till exempel finns ingen barnpsykolog i det glest befolkade Nordnorge. Tre olika enheter finns: en för barn och ungdomar, en för barn, och ett nationellt kompetenscenter. Endast två döva anställda finns: ledare för dagsaktiviteter, och socionom/familjeterapeut. Nu håller några döva på att studera till socionom, sjuksköterska och andra yrken, något Thor Børre Sangesland är glad över.

Liselotte Burvall är ombudsman för sociala frågor hos SDR. Hon är mycket nöjd med konferensen. Enligt henne har Socialstyrelsen verkligen visat förståelse för att det finns problem inom den psykiatriska vården för döva.

– Okunskap kan leda till att man bryter mot mänskliga rättigheter, sade hon.

Ragnar Veer har bett Socialstyrelsen skriva en "vass" rapport till regeringen om att en nationell samordning måste inrättas.

TEXT: NICLAS MARTINSSON. FOTO: TOMAS LAGERGREN

"Teckenspråkiga ska få vård på samma villkor som andra"

■ Högskolecentrum Vänersborg har fått 2,3 miljoner kronor av Socialstyrelsen för projektet "Psykisk ohälsa hos teckenspråkiga".

Syftet är att utbilda personal som jobbar med och för teckenspråkiga i hela Sverige.

Projektet är enligt projektledare Maria Thulin indelat i två områden. Det ena är att ge ökad kunskap om teckenspråk, uttryckssätt, och dövkultur. Det andra är att ge ökad kunskap om psykisk (o)hälsa hos teckenspråkiga. Till exempel ska en lärare förstå vilka signaler en elev visar och en teckenspråkstolk förstå bättre vad en teckenspråkig med psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning säger. Ett lättillgängligt informationsmaterial ska tas fram, och initiativ till ett nationellt nätverk ska tas. Målet är att teckenspråkiga ska få vård på lika villkor som andra i samhället. "Nästa steg kan, efter det här projektet, vara att en nationell samordning inrättas", säger Maria Thulin, som är glad över att projektet har kommit till stånd för behovet är stort.

NICLAS MARTINSSON

bildtelefoni.net

Bildtelefoni.net är en tjänst som gör det möjligt för hörande och icke hörande att kommunicera.

Tjänsten är kostnadsfri.

Läs mer på www.bildtelefoni.net

bildtelefoni.net

Öppettider:

Vardagar: 07.00 - 22.00

Helger och helgdagar: 09.00 - 17.00

Bildtelefoni.net:

ISDN: 020-280010

SIP: tolk@tolk.sip.nu

Taltelefon: 020-280020

3G: 020-200033

Webbklient: www.tolk.sip.nu

Öppettider kundtjänst:

Måndag - Torsdag: 08.00 - 17.00

Fredag: 08.00 - 15.00

Kundtjänst:

E-post: kundtjanst@bildtelefoni.net

Texttelefon: 019-6702535

Taltelefon: 019-6029057

3G: 0763-194683

SIP: kundtjanst@tolk.sip.net

NYTT FRÅN NÄR OCH FJÄRRAN

Hanna blev årets Schönströmstipendiat

Hanna Cederström.

Hanna Cederström, 25, läser företagsekonomi med riktning mot marknadsföring och management på Företagsekonomiska institutet vid Stockholms universitet. Hon tar emot Schönströmstipendiet, värt 25.000 kronor, vid en sammankomst på Dövas Hus i Stockholm den 23 november.

Grattis till stipendiet! Hur känns det?

– Overkligt! Jag trodde aldrig att jag skulle få stipendiet, men det är väldigt kul. Det känns bra att få en slags bekräftelse på att jag faktiskt har kämpat hårt med mina studier.

Hur ska du använda de 25.000 kronorna du fått?

– Jag åker som utbytesstudent till Köpenhamn i vår och det är dyrare att leva i Danmark än i Sverige så pengarna kunde inte ha kommit mer lägligt.

Vad ska du studera i Danmark?

– I utbildningen jag går på Stockholms Universitet ingår en termin valfria kurser som kan förläggas utomlands så jag kommer läsa fyra olika kurser i bland annat affärspsykologi och marknadsföringsstrategi. Jag är riktigt glad över utbytet för Copenhagen Business School erbjuder fler kurser än Stockholms Universitet.

När tar du examen?

– Utbildningen är på tre år och jag tar examen i juni 2013.

Vad är planen efter examen, har du någon dröm?

– Jag valde utbildningen för att den perfekt kombinerar struktur och kreativitet. Vi får lära oss att lösa problem och fatta beslut. Drömmen är att jobba som managementkonsult men vägen dit är lång och jag siktar på att ta masterexamen om några år. Först vill jag jobba några år så att jag väljer rätt specialområde. Spetskompetens är så viktigt idag.

Finns det något område som du är speciellt nyfiken på idag?

– Idag är mycket beroende av hur det marknadsförs och jag vill lära mig allt om det. Jag träffar ofta människor med otroligt bra idéer men de vet inte hur de ska gå tillväga och där vill jag hoppa in. En väldigt bra affärsidé kan gå under med fel strategi och den sämsta idén kan bli framgångsrik med rätt strategi.

Hur kom du in på det området, är det något speciellt som drar eller bara en slump att det blev företagsekonomi just för att utbildningen erbjöd struktur och kreativitet?

– Jag funderade på arkitektur, industridesign och civilekonomi. Företagsekonomi är det största samhällsvetenskapliga ämnet just för att det täcker så många områden. Läser jag till arkitekt blir jag just bara arkitekt, men med denna utbildning med managementinriktning kan jag vara projektledare för alla möjliga projekt, och det avgjorde saken. Jag ville ha en bred kunskapsbas att bygga på allt efter som.

Lycka till!

– Tack så mycket!

TEXT TOMAS LAGERGREN. FOTO PRIVAT

FOTNOT: Stiftelsen P Schönströms stipendium för studerande döv ungdom delas ut årligen. Det kan inte sökas. Stiftelsen utser själva vem som ska få det varje år. Läs mer om stipendiet på www.stiftelsenpschonstrom.se

God Jul & Gott Nytt År

Tolkcentralen

UPPSALA

018-611 67 34

Text tel 018-55 62 00

www.lul.se/tolkcentralen

Istället för att skicka julkort,
lämnar vi bidrag till SDR:s
internationella fond, som
stödjer biståndssamarbetet.

Västerviks Folkhögskola

www.vasterviksfhs.se

Svenska Bibelsällskapet,
Box 1235, 751 42 Uppsala
www.bibelbutiken.se

Tfn 018-18 63 30 • Fax 018-18 63 31
butik@bibeln.se

**Nordiska
folkhögskolan**

Nordiska Folkhögskolan i Kungälv
www.nordiska.fhsk.se

God Jul & Gott Nytt År önskar Tolkcentralen i Stockholms län

nordkök

Din vän i köket

www.nordkok.se

Välkommen till SDR:s butik!

*Handla julklapparna hos oss -
så går pengarna till ett gott ändamål!*

Gåvan

Järnavägen 11 • Tel 0247-641 77
Åkerö centrum (brevl Posten), LEKSAND
Öppettider: Mån-fre 10.00-18.00

Ny bok om babytecken

RECENSION:

”BABYTECKEN”

av Jessica Forsberg och Åsa Rosqvist, utgiven av företaget Teckenpärlor

■ När jag öppnar boken på drygt femtio sidor är nyfikenheten på plats. Plötsligt har jag läst hela boken. Den är mysig och framförallt lättläst och innehållet är lätt att ta till sig.

Hela materialet är pedagogiskt genomtänkt och boken känns fräsch.

Böcker i dessa sammanhang ska vara lättsmälta. Babytecken ska vara lättsamt och det är boken. Illustrationerna av Fredrik Magnusson är luftiga och tydliga, även om det alltid kan diskuteras ibland om vissa tecken är lätta att ta till sig i boken. Varför? Det är svårt för en icke invigd att få till det extra bra. Å andra sidan är tecknen svåra att illustrera då de är tredimensionella. Eller fyrdimensionella till och med.

Det jag saknar är fler tecken i boken. Där finns bara femtio tecken, man skulle lätt kunnat fylla med femtio tecken till.

Men å andra sidan – hur många tecken ska man lära Carl-Johan, åtta månader? Kanske är boken mest till för att väcka nyfikenhet och en vilja att lära sig mer? Då har författarna lyckats.

Om du funderat på att ge någon hörande anhörig som inte kan teckenspråk så bra med ett litet barn något i julklapp men inte vet vad du ska ge?

Då ska du kanske slå två flugor i en smäll och ge dem denna bok.

TOMAS LAGERGREN

VM i futsal ingen medaljfest för hemmanationen Sverige

Finalen drog fullt hus och Iran vann överraskande herrturneringen medan Rysslands damer höll för favoritskapet och vann guld. Hemmanationen Sverige hamnade långt ned i placeringarna.

Inne i Idrottshuset i Örebro där de flesta matcher spelades var det stekhet. Renoveringen av hallens ena länga var inte klar och ventilationen fungerade inte under hela turneringen. Örebro kommun fick hård kritik för missen.

Trots det kom många och kollade på matcherna speciellt i början, då Sverige hade sina gruppmatcher och i slutet då slutspelet spelades. Både dam- och herrfinalerna var fullsatta.

Tyvärr slogs både våra damer och herrar ut direkt i gruppspelen. Via placeringsmatcher slutade herrarna på trettonde plats (av sexton). Damerna kom tia (av elva).

Under slutspelet slogs herrfavoritländerna Ukraina och Ryssland överraskande ut mot Iran som mötte ett segervisst Turkiet som dock inte hade någon chans mot iranerna som spelade bra futsal hela turneringen.

”Ryssland kunde inte rå på Iran i semifinalen. Iran vann med klara 6-1.”

en genom och såväl mot turkarna. De vann klart med 4-2.

Ryssland knep tredjeplatsen mot Bulgarien med 5-2.

Favoriterna på damsidan, Ryssland, pallade för trycket och höll linan ut och tog hem guld mot Danmark. Segern i finalen satt dock hårt inne. Ryssland vann med bara uddamålet, 1-0, även om Ryssland var dominerande matchen genom kändes segern inte cementerad förrän slutsignalen lød. En spännande match. Tyskland tog bronset mot Belgien med 6-0.

Turneringen spelades den 18-26 november i Örebro.

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

Förutsägbar historia om döv brottare

THE HAMMER (2010), 108 min

Filmen om brottaren, Matt Hamill, är väldigt förutsägbar. Ändå bjuder den på ett utsökt stycke om hur livet som döv kan te sig.

”Men jag är annorlunda”, säger unge Matt Hamill argt till sin morfar. Han har gjort som morfar velat: gått integrerat i skola, och lärt sig att tala. Tanken var att han inte skulle behöva bli behandlad annorlunda bara för att han var döv, och att han lättare skulle nå framgång som brottare om han tränade med hörande.

När Matt Hamill sedan börjar studera bland döva på Rochester Institute of Technology, tar hans karriär som brottare och liv som döv en vändning. Han utvecklar sitt amerikanska teckenspråk. I slutet av filmen är han den förste döve att vinna ett nationellt mästerskap i brottning. Mer förutsägbar än så här kan historien inte bli.

Ändå är filmen mångbottnad. Den stora frågan är om Matt Hamill bär på en vrede, som gör att han knockar motparten. Ett plus är att Matt Hamill brottas, inte boxas. Boxning är ju en genre vi redan är relativt mätta på i filmväg. Och extra kul att just de skådespelare som spelar döva, är döva i verkligheten. Och det gör de mer än övertygande, kanske bortsett från när Russell Harvard som spelar Matt Hamill försöker visa att han är en nybörjare i teckenspråk.

Brottarens smeknamn är The Hammer. Hur många hammare får filmen av mig? Tre.

NICLAS MARTINSSON

Tipselvan 2011

1. Hur många deltog i seminariet "Är teckenspråkets framtid hotad"?

- 1 75
- X 140
- 2 35

2. Årets vinter-Deaflympics blev inställt. Var skulle det ägt rum?

- 1 Canada
- X Slovakien
- 2 Norge

3. Vad säljer bäst på Myrorna, enligt praktikanten Sofia Domström?

- 1 Prylar
- X Möbler
- 2 Kläder

4. En dövskola i Kenya fick en uppskattad gåva av Gull-Britt Lindahl och Kjell Gunnå. Vad?

- 1 Datorer
- X Myggnät
- 2 Skolbänkar

5. Öresjögården firade 40 år i sin dövförenings ägo. Utanför vilken stad ligger gården?

- 1 Ulricehamn
- X Motala
- 2 Trollhättan

6. Vilken känd komiker leder SVT Teckenspråks program "Lika Olika"?

- 1 Özz Nûjuen
- X Claes Malmberg
- 2 David Batra

7. Från vilket land kommer Colin Allen, WFDs nye ordförande?

- 1 Canada
- X USA
- 2 Australien

8. Fredrik Schreiber gav ut den första tidningen för döva i Sverige. Vad hade han för ursprungligt yrke?

- 1 Präst
- X Typograf
- 2 Skomakare

9. Matilda Bergman leder kurser i boot camp. Vad ägnar man sig åt då?

- 1 Träningsform
- X Vildmarkscamping
- 2 Vinprovning

10. Vem regisserade "Narkissos" som utsågs till bästa film på Visuell filmgala 2011?

- 1 Mindy Drapsa
- X Maja Lidbrink
- 2 Erik Akervall

11. 1989 visades julkalendern Julexpressen i STV. Vem spelade rollen som "Vätten"?

- 1 Lars Kruth
- X Stig Kjellberg
- 2 Lars-Åke "Låw" Wikström

	1	X	2
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			

Lösningarna till Tipselvan 2011 ska sändas till **Dövas Tidning, SDR, Förmansvägen 2, 117 43 Stockholm senast den 23 januari 2012.**

Märk kuvertet "Tipselvan".

De tre först öppnade rätta lösningarna får presentkort till SDRs butik "Gåvan".

Namn

Adress

Postnr och ort

Artikelförfattaren Marcus Richter på toppen av Bjørnungen. FOTO: ASTRI FRAFJORD

På äventyr i norska fjällen

Till toppen på teckenspråk

Shit alltså, ska jag nerför den där bergväggen? tänkte jag och dödsångesten lyste tydligt i mitt ansikte och jag gjorde mig beredd att rappellera (fira ner) mig själv, tio meter över backen. Hjärtat slog dubbelt så fort och benen skakade okontrollerat.

Jag deltog i en fjällsportkurs under en julivecka i den vackra Jotunheimen som ligger mitt i den norska fjällvärlden. Jag fann kursen på Norska Dövförbundets hemsida i maj och såg att det var anpassat för döva deltagare. Mitt intresse för fjällen har på senare åren ökat och jag såg det som en fin chans för mig att utveckla intresset till en hobby. Jag har också tidigare provat att gå på glaciär och jag tyckte det var en fantastisk upplevelse och det var också något jag ville lära mig mer om.

Med på kursen var två tjejer i 21-års-åldern – dock fanns kravet att det skulle vara 6 deltagare på kursen så en hörande fick ta den sista platsen. De andra två platserna tog tolkarna hand om. Kursen anordnades i Den Norske Turistforening (DNT):s regi.

På en fjällsportkurs får man lära sig grundläggande färdigheter om glaciär och fjällklättring, alpina faror samt göra turplaneringar. De två första dagarna ägnades åt diverse övningar på snö och glaciären Smørstabbreen – där vi lärde oss att använda oss av snöankare och isskruvar och att bli vana vid att gå i replag med stegjärn och isyx. Vi tränade också på isklättring och kamraträddning, där försteman "ramlat" i en spricka.

Inför den tredje dagen hade vi deltagare noggrant planerat att gå på tur till Storebjørn, som ligger 2.222 möh. Inte en alldeles enkel uppgift, nedanför toppen ligger det en mängd glaciärsprickor. Vi var drygt någon timme efter i tidsplanen och uppskattningsvis två-tre timmar före toppattacken fattade vi det gemensamma beslutet att avbryta försöket och göra en annan toppbestigning, till Bjørnungen, 2.110 möh. Lite synd men säkerheten framför allt.

De andra två dagarna ägnades åt klättring i närheten av Lom, där vi lärde oss naturlig säkring, vanlig säkring, kamraträddning och vanlig klättring. Varje kväll hade vi teoripass där vi diskuterade dagens aktiviteter och gjorde utvärderingar. Det blev långa, tuffa och krävande dagar och sena kvällar och man var verkligen slut både i kroppen och huvudet efter varje dags aktivitet och man sov verkligen gott på fjällstationen Krossbu där vi allesammans bodde.

Under kursveckan hade vi två grymt bra ledare som var mycket tålmodiga, pedagogiska och noggranna med säkerheten. Just säkerheten var väldigt viktigt och i fokus på fjällsportkursen. Jag lärde mig väldigt mycket nya saker. Det var också en utmaning att ha med tolkar och en hörande deltagare på en sådan kurs. Det ställdes nya krav på oss när det gäller kommunikationen på glaciär- och toppturen och klättringen. Det var en otrolig rolig och lärorik vecka och jag känner mig mer trygg och hoppas på många fler spännande turer på glaciärer.

Jodå, jag lyckades fatta mod och kunde fira ner mig själv nerför bergväggen och därefter var det mycket lättare att göra om det igen. För vad är det man säger? För att besegra rädslan måste du möta den.

MARCUS RICHTER

På tur på glaciären Smørstabbreen och på väg till Storebjørn. FOTO: LONE JENSSEN/DNT FJELLSPORT OSLO

Diskussioner nedanför Storebjørn inför toppattacken. FOTO: LONE JENSSEN/DNT FJELLSPORT OSLO

Marcus Richter på en stor snöbro i en stor spricka. FOTO: ASTRI FRAFJORD

Florian Tirnovan och Isabella Hagnell i Madrid.

Heta diskussioner i Madrid

■ Isabella Hagnell och jag representerade SDU i den årliga EUDY GA (European Union of the Deaf Youth General Assembly) som hölls i Madrid, Spanien 20-22 oktober. Totalt deltog 24 olika länder i Europa. GA varade i två dagar och det blev några heta och intressanta diskussioner. Totalt inkom två olika motioner, en från Finland och en från Belgien. Finland ville sänka antalet möten EUDY-styrelsen har för att spara pengar, men det gick inte genom. Belgien ville ha ytterligare två personer i GA som stöd eftersom

Belgien är uppdelat i Wallonie och Flämisch och båda delegaterna är från varsin region. Belgiens motion gick genom och det betyder att Belgien kommer med två delegater och två andra som stöder delegaterna.

Från SDU fanns även Jenny Nilsson och Henrik Sundqvist på plats. Jenny Nilsson representerade WFDYS och Henrik Sundqvist var observatör och fanns till hands för oss.

Nästa möte blir av i Bosnien, samtidigt som EUDY-läger hålls.

TEXT: FLORIAN TIRNOVAN FOTO: BELEN NAVAS

Nordiskt universitet för döva?

■ Henrik Sundqvist och jag deltog i DNURs (Dövas Nordiska Ungdomsråd) möte i Finland 27-30 oktober. Mötet var väldigt intressant och vi skapade flera olika arbetsgrupper som bland annat ska kolla upp om ett nordiskt universitet för döva är möjligt. Vi i Norden har också olika lagar när det gäller tolk vid universitet, vem ska betala för tolken om en svensk pluggar i Norge till exempel? Vårt mål är att alla länder i Norden ska ha samma lag när det gäller sånt, och för att uppfylla våra mål har vi skapat strategiplan 2011-2014. Nästa möte blir i Färöarna under april månaden 2012.

FLORIAN TIRNOVAN

Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)

Adress:
Förmanvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

Förbundsordförande:
Henrik Sundqvist

E-post:
henrik.sundqvist@sdrf.se

SMS/3G:
0735-307207

World Child and Youth Forum på Stockholms Slott

Möte med barnets bästa i fokus

■ World Child and Youth Forum (WCYF) ägde den 17 november i år rum på Stockholms Slott. Som förbundsordförande för SDU representerade jag SDU både 2010 och i år.

WCYF är ett initiativ av Kungaparet och hölls första gången 2010. Målsättningen är att bidra till att sätta fokus på barnets rätt till goda uppväxtvillkor utifrån FNs barnkonvention.

Representanter från ideella organisationer, offentlig sektor, kultur- och näringsliv samt barn- och ungdomsorganisationer deltog. Syftet är att barn och ungdomar själva skall delta och utbyta erfarenheter, allt enligt barnkonventionens anda och intentioner. Från den kungliga familjen deltog alla utom prins Carl Philip.

Under förmiddagen hölls olika föredrag med fokus på barnkonventionens artikel 3 om betydelsen av "barnets bästa". Frågan om barnrättsprinciper i näringslivet diskuterades och ledande företrädare för svenskt näringsliv deltog i en paneldiskussion.

Efter lunch hölls tio parallella seminarier med fokus på barnets bästa samt en idémässa för att ge konkreta exempel på hur man kan förbättra arbetet i den egna verksamheten.

Att vi som ungdomsförbund bjuds in till den här

typen av sammankomster är av stort värde och det är viktigt att vi deltar i dessa samhällsdebatter: teckenspråket blir synligt och samtidigt sprids kunskap om hur det fungerar med teckenspråkstolkar. Förra året var det en del problem med placeringen av teckenspråkstolkarna, men i år fick tolkarna stå bra placerade på scenen bredvid talarstolen.

Det var en givande dag och många olika intressanta frågor diskuterades.

HENRIK SUNDQVIST

Vr på SDU

önskar er riktigt

GOD JUL

och

Gott Nytt År

TILL
UNG LÄSARE

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

Handisam fick lära om döva och teckenspråk

SDR hade tidigare erbjudit Handisam en utbildning om vår verksamhet, om döva och teckenspråk. Sista veckan i november var det så dags, och Ragnar Veer och undertecknad fick en hel förmiddag till förfogande. Hela personalstyrkan på Handisam deltog.

Vi inledde med att dela ut musmattor med handalfabetet, och så fick alla presentera sig genom att bokstavera sina förnamn. Det blev en bra start, med stor koncentration och mycket skratt.

Vi berättade om dövas och SDRs historia och teckenspråket ställning genom århundradena. Ragnar tog åhörarna genom hörandes förtryck och diskriminering, de sju vita åren, från Milano-konferensen 1880 där teckenspråket förbjöds till Vancouverkonferensen 2010 där man erkände att det var ett misstag att förbjuda döva att använda teckenspråket i skolan.

Vi berättade om SDRs krav på en ursäkt för att svenska staten under 100 år berövat döva en teckenspråkig skolgång, något som fått förödande konsekvenser för flera generationer döva.

Från vaggan till graven

Därefter berättade vi om SDRs arena. Vårt arbete för tillgänglighet genom teckenspråk för döva och hörselskadade sträcker sig från vaggan till graven för målgruppen, tvärsektoriellt och på samhällets alla nivåer.

Vi uttryckte klart att vi behöver Handisams och andra myndigheters stöd för att döva ska få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda, och att SDR ofta hamnar "mellan stolarna" på högsta politiska nivå. En av våra viktigaste uppgifter är att sprida kunskap och få bort fördomar basera-

de på okunskap, eftersom detta är största grunden till diskriminering av döva.

Sedan visade vi några filmer från projektet Tillgänglighet genom teckenspråk. Alla filmer är baserade på verkliga händelser, och visar på situationer som diskriminerar döva. Hans von Axelsson, jurist och tidigare kanslichef hos HO, menade att det var uppenbart att SDR behöver tillgång till juridisk expertis.

Detta kunde vi inte annat än instämma i, och det finns också med i den projektansökan till Allmänna Arvsfonden om Dövas Rätts(o)säkerhet, att vi vill bygga upp ett nätverk med professionella (jurister t ex).

Vid den efterföljande lunchen med ledningen, pratade vi om vår oro för att många döva och hörselskadade barn med CI inte får lära sig teckenspråk, och att det behövs forskning om vad tillgång eller brist på teckenspråk för dessa barn innebär i ett livsperspektiv.

Vi pratade också om möjligheten för SDR att ta betalt av myndigheter och organisationer för den här typen av föreläsningar, mot bakgrund av att en minister för några år sedan sagt till SDR att "ni måste lära er att ta betalt".

Vi tror på uppsökande verksamhet, och att var och en får en direkt inblick i den teckenspråkiga världen och insikt om teckenspråkets avgörande betydelse för dövas liv. Vi vet att det inte går att läsa sig till denna kunskap.

Vi planerar att vidareutveckla föreläsningssamheten, och flera myndigheter har redan anmält intresse att få en liknande föreläsning av SDR.

HELENA FREMELL

FÖRBUNDSSEKRETERARE SDR

"SDs ogenomtänkta förslag att lägga ner tolkverksamheten i Region Skåne"

■ Med anledning av att Sverige-demokraterna (SD) i Skåne i sitt budgetförslag föreslår nedskärningar av habiliterings- och hjälpmedelsnämndens verksamhetsområde med 35 miljoner inför 2012 med hänvisning till att tolkverksamheten är för dyr, har jag pratat med Ewa Phil Krabbe (S) som opponerade sig mot SDs förslag.

Hon säger att hon reagerade kraftfullt mot SDs budgetförslag och sa att den skulle innebära att man skulle bli tvungen att lägga ner tolkverk-

samheten i hela Region Skåne.

Ewa Pihl berättade att SD med sitt förslag ville skära ner tolkverksamheten inom kontakttolkområdet, d.v.s. tolkning för invandrare. SD hade alltså blandat ihop tolkning för döva, hörselskadade och dövblinda med tolkning för invandrare inom talade språk. Ewa tyckte att SD borde kunna hålla reda på skillnaderna innan man skriver ett sådant förslag.

Sveriges Dövas Riksförbunds bedömning är att SDs förslag inte kommer att få något gehör.

Tolkverksamheten kommer alltså att fortsätta som vanligt i Region Skåne. Sveriges Dövas Riksförbund är nog med att följa upp tolkfrågor av det här slaget så det inte ger negativa konsekvenser för dövas behov av teckenspråkstolk i framtiden.

TORD RÅDAHL
STYRELSELEDAMOT, SDR

Hallå där...

... Tomas Hedberg, som slutar som ombudsman hos SDR.

Varför slutar du?

– När jag fick veta att det skulle bli en heltidstjänst istället för en halvtidstjänst hos Språkrådet, blev jag tvungen att ta ställning. Jag tänkte att det är viktigt med döva anställda i myndigheter för att kunna påverka. Därför valde jag Språkrådet.

Hur känns det att sluta efter 25 år på SDR?

– Vemodigt. SDR ligger mig varmt om hjärtat. De 25 åren har varit fantastiska, lärorika och berikande. Arbetet på SDR har gett mig mycket erfarenhet.

Hur har du trivts på SDR?

– Jag har alltid trivts bra och känner mig hemma i dövvärlden på SDR.

Vad har du jobbat mest med under dina 25 år på SDR?

– Under de tidiga åren arbetade jag med teckenspråkslexikonet. Det blev färdigt 1997. Sedan arbetade jag mer med intressepolitiska frågor. Mina områden var bistånd, internationella frågor och teckenspråk.

Vilket är ditt roligaste minne från tiden på SDR?

– Det var att jag åkte runt i hela Sverige i min Volkswagen Golf och intervjuade 200 äldre döva under åren 1986-87. Jag besökte faktiskt alla 25 län, till och med Gotland. De äldre berättade om sin barndom, skoltid, sitt arbetsliv och dövföreningsliv.

Medan du intervjuade de äldre döva, samlade du också på dialekttecken. Hur många tecken har du dokumenterat totalt?

– Minst 1 000 dialekttecken, till exempel igelkott och kaka. Minst 13 000 tecken för städer och länder. Minst 6 000 "vanliga" tecken i lexikonet, och minst 1 000 idrottstecken.

Slutligen, hur ska du fira jul?

– Med mina föräldrar i Täby.

Vad måste du ha på julbordet?

– Roslagsröra, skärgårdssill, mumma och snaps.

Vad önskar du dig i julkalpp?

– Böcker om släktforskning, och om hur man hittar en släktgård. Och två dunkuddar.

Tomas Hedberg berättar om sina 25 år hos SDR.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

FOTO: TOMAS LAGERGREN

nytt från förbund och förening

Har du något att tipsa om? Kontakta redaktionen@dovastidning.se.

ANNONSER

SDR:s Testament- och Donationsstiftelse

Nu är det dags att ansöka om medel till nedanstående ändamål ur Sveriges Dövas Riksförbunds Testament- och Donationsstiftelse. Ansökan skall vara SDR tillhanda senast 1 februari 2012. Ansökningsblanketter finns att hämta i SDRs intranät.

A) Till forskning och utvecklingsprojekt

Ändamål som gynnar utveckling av dövas delaktighet i samhället och som bygger på samverkan, närhet och kunskapsförmedling mellan dövrörelsen, institutioner, organisationer och myndigheter som på olika sätt är berörda av arbetet kring dövfrågor.

B) Till SDRs anslutna föreningarnas verksamhet

Ändamål som gynnar utveckling av föreningsverksamhet och medlemsaktiviteter. Stiftelsen prioriterar först och främst barn- och ungdomsverksamhet, studieverksamhet och intressepolitisk verksamhet.

C) Daniella Josbergs minne

Ändamålet är utbildning utomlands för döv ungdom.

D) Till döva i Gästrikland och Hälsingland (Stiftelsen Hoforsortens Dövas Förening)

Ändamål utbildning som är till nytta för en döv person eller som kan komma andra döva till nytta, exempelvis för eningskunskap.

E) Till barn och ungdomar från Västernorrlands län (Anna o Teodor Sjöströms Minnesfond)

Ändamålet är utbildning för barn och ungdom.

Ansökan skall innehålla:

- Beskrivning av ändamålet
- Noggrann kostnadskalkyl
- Om anslag söks på annat håll
- Uppgift om vem som är ansvarig för den verksamhet som ansökan avser.

Redovisning av erhållet anslag ska ske på det sätt mottagaren av beviljat anslag får besked om.

Frågor om SDRs Testaments och Donationsstiftelse besvaras av Stig Kjellberg, e-mail: stiggkjellberg@sdr.org

Ansökningarna sändes till:

Sveriges Dövas Riksförbund
Testaments- och Donationsstiftelse
Box 300
793 27 Leksand

Carlborgsons donationsstiftelse

Du som är född inom Dalarnas län samt har genomgått dövskola/specialskola för döva/hörselskadade är behörig att ansöka om bidrag från Carlborgsons donationsstiftelse

Medel kan sökas till t ex bildande av eget hem, bostättning samt till inköp av redskap, inventarier och material för bedrivande av yrke eller annan sysselsättning. Medel kan även sökas till yrkesutbildning.

Sista ansökningsdag är 31/1 2012

Ansökningsinsändes till

Landstinget Dalarna
Carlborgsons stiftelse
Box 712, 791 29 Falun.

Ansökningsblankett och information finns på
www.ltdalarna.se

(flik Övrigt; Stiftelser), eller kontakta
Landstinget Dalarna tel. 023-49 01 05
sven-erik.olsson@ltdalarna.se

Stiftelsen Tysta Skolan

Anslår årligen medel dels till habiliterande och rehabiliterande verksamhet för personer som är döva eller har en hörselnedsättning samt för personal verksam inom området, dels till audiologisk forskning.

Habilitering och rehabilitering

Anslag kan utgå för

- utgifter i samband med utbildning, studieresor, kurser, läger, skolresor m.m.
- aktiviteter anordnade av föreningar, organisationer eller motsvarande.
- viss teknisk utrustning
- projekt inom döv/hörselområdet inkl. studieresor

Audiologisk forskning

- Anslag kan utgå inom de medicinska, pedagogiska, psykologiska, psykosociala och tekniska områdena till
- forskningsprojekt inklusive teknisk utrustning
 - stipendium för doktorand
 - studieresor

Ansökan skall göras på särskild blankett (habilitering/rehabilitering 1 ex -audiologisk forskning 5 ex, inkl. bilagor), som kan hämtas från vår hemsida www.tystaskolan.se

Ansökan och ev. bilagor skall vara stiftelsen tillhanda **senast den sista februari 2012.**

Adress: Brahegatan 32, 114 37 Stockholm

HAR DU FLYTTAT?

Anmäl din nya adress **direkt** till din Dövförening och till medlem@sdr.org

Texter till Dövas Tidnings insändarsidor sänds via e-post till: redaktionen@dovastidning.se eller postas till:

Dövas Tidning, SDR, Förmansv. 2, plan 6, 117 43 Stockholm.

Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen (som har tystnadsplikt). *Korta texter vinner fler läsare!*

Torreby slott utanför Munkedal var ett av målen på färden.

Slott, golf och vackra fjordar under bussutflykt till Norge

Globala dövblindas grupp arrangerade en bussresa till Norge den 26 augusti. Det var en solig och tidig fredagsmorgon som vi deltagare samlades vid en mackstation i Västra Frölunda. Klockan 6.50 startade vi bussfärden mot Munkedal och efter några timmar var vi framme vid Torreby slott. Detta vackra och ståtliga slott med dess tinnar och torn har utsikt över Gullmarsfjorden. Det grundades år 1887 av norska godsherren och grosshandlaren Nils George Sörensen. Slottet var ett sommarresidens för familjen, byggt i rött tegel med en blandning av romantisk och nygotisk stil som var arkitekturad av Adolf Emil Melander. Slottets tusiga parkomgivningar var utformade efter engelska ideal, som idag har byggts om till en stor golfbana och ägs av Torreby Golfklubb. I slottet finns ett ansiktsporträtt av slottsgrundaren Nils George Sörensen, i form av en vit minnesstaty. På golfbanan provade jag på att svinga ett slag, s.k hole-in-one, men olyckligtvis hamnade bollen långt bort inne i träsket. Vi avslutade golfturen med en väldigt god och utsökt middag i en av slottets vackra och pampiga salar.

Därefter fortsatte vi bussfärden mot Strömstad för att åka med en färja som var på väg mot Sandefjord i Norge. Precis efter när vi hade klivit ur bussen för att åka med färjan, råkade vår buss ut för en liten olycka. Vår busschaufför Tommy skulle bara backa bussen då det av någon anledning råkade smälla till. Men som tur är var det bara ett smärre missöde, en trafikskylt som stod i vägen, så vi kunde fortsätta resan som planerat. Fjorden var makalöst vacker med många stora husbyggnader med egna båt-hamnar. Flera stora tankfartyg åkte också förbi. Norge är känt för sina stora oljeexporter.

Efter två och en halvtimme var vi framme vid hamnen i Sandefjord. Där vi hade en timme på oss att ta en bensträckare och samtidigt utforska hamnområdet som bl. a bestod av restauranger, cafeer och en harpun. Det fanns även en fin och vacker park med bl. a en uppställd staty i sten, en bastant fiskarkvinna med en liten vagn full med fiskar i. Efter en timme var det dags för oss att åka tillbaks med färjan, och vi strosade omkring i olika taxfree-butiker, restauranger eller satt tillsammans och umgicks tills vi var framme vid hamnen i Strömstad igen. Vi åkte vidare med bussen ända ner till Göteborg och var inte framme förrän kl 22.00 på kvällen. Det var en väldigt trevlig dag. Vill härmed tacka teckenspråkstolkarna för ett bra jobb.

GLOBALA DÖVBLINDAS GRUPP

Deltagarna i konfirmationsträffen i Härnösand.

Konfirmationsträff i Härnösand

■ Den 7–9 juni 2011 träffades vi på konfirmationsträff i Härnösand. Det blev en historisk succé! Verkligen roligt att träffas igen efter så många år.

Vi vill nu tacka alla som kom!

Önskar er en riktigt God Jul & Gott Nytt År

ROLF LINDFORS OCH BO FAHLÉN

Jultomten

*I tidig morgon, på nyspunnen snö,
springer jultomten fram så lätt.
Han svänger tyst med sitt bevingade spö,
då kommer klapparna fram och allt
känns rätt.
Alla barnen väntar på tomten hela
dagen lång,
alla är dom fyllda av förväntan.
Mamma nynnar på en julesång
och pappa tänder marschaller i gläntan.
Julgröten ställs ut till tomten om
natten där han kan festa och äta.
Kanske smakar även katten när
snöflingorna falla så täta.
Det lyser så vackert i fullmånens sken
och stjärnorna tindrar så sköna.
Tomten ilar med snabba små ben
så avslutas denna lilla skröna.*

JULHÄLSNINGAR ELISABETH JONSSON

TOMAS LAGERGREN

Tungt

” Det finns situationer där du synas i sömmarna direkt från början.

Vara dörröppnare eller inte, det är frågan

Jag beställer hem hemkört i perioder. Särskilt när det är mycket att göra på jobbet och man inte riktigt hinner göra förstklassig mat vid spisen blir det lätt att man ringer hem sushi eller pizza. Så är det i vårt tidevarv.

Min farfar och farmor körde hemkört också – fast åt det andra hållet. De behövde inte stressa runt. En bil med färsk fisk kom varje tisdag till vägkanten till prästgården i Havdhem på Gotland där de bodde och levde till sina sista dagar. De kunde gå ut och köpa den fisk som såg bäst ut för dagen. Kanske flundra och sen var middagen klar. En dröm som jag skulle betala mycket för idag, faktiskt.

Hursomhelst. Jag kunde aldrig drömma om den situation jag fick uppleva när jag väntade på min hemkörda mat. När maten var framme öppnade jag dörren. Där stod en tjej med min sushi. Vi hejade kort, men jag såg att leendet i hennes väna ansikte ändrades snabbt. Hon räckte över kassen med sushin i och vände på klacken och gick. Utan att säga hejdå. Allt gick på ett ögonblick. Jag hade visserligen redan betalt maten via kort men ett sådant bemötande hade jag aldrig fått förut. Jag stängde dörren och funderade på vad jag gjort, var det något på mig, luktade jag illa eller? Tittade ned på min klädsel, den var allt annat än moderiktig, med sunkiga mjukbrallor och en alltför använd cardigan med t-shirt under. Men så illa var det väl inte, tänkte jag.

Vände om i hallen och gick förbi min gamla nedärvda spegel från morföräldrarna. Tankarna snurrade lite. Vad hade jag gjort? Tittade hastigt in i spegeln i förbifarten, mest för att kolla om något tokigt fanns på mig. Plötsligt hajade jag till, steg tillbaka och såg Det:

Under min cardigan hade jag min gamla kära sunkiga slitna t-shirt från min tid som ledamot i

Sveriges Dövas Ungdomsförbund. Jag såg bokstaverna:

S-D-U

Polletten trillade ned på en gång. Tjejen såg med största säkerhet det och hade tänkt att jag var Sverigedemokrat. Att jag var aktiv där eller stödde Sverigedemokratisk Ungdom.

Jag tittade direkt på dörren och tänkte nästan öppna, springa efter och förklara att detta betydde Sveriges Dövas Ungdomsförbund och inte alls Sverigedemokratisk Ungdom.

Men det var försent.

Det vet jag för intrycket av en människa görs direkt, det finns situationer där du synas i sömmarna direkt från början. Som en lektion där du ska ha en ny klass. En anställningsintervju. En dejt. Och när du öppnar i dörren för att ta emot din mat, kan jag tänka mig. Redan efter några sekunder har folk en bild av dig.

Plötsligt är jag glad för att jag inte använt t-shirten ofta utanför hemmet. Men jag blir bekymrad som f d styrelseledamot i SDU över det faktum att de idag kan förknippas med något SDU inte står för vilket gör mig fundersam över framtiden för SDU som organisation, som varumärke.

Ett namnbyte har diskuterats inom SDU. Dock mest kring om man ska behålla kvar "döv" eller ta med teckenspråk i namnet och liknande.

Att vårt SDU är en äldre organisation än det andra SDU är ointressant i det här sammanhanget. Folk tänker på Sverigedemokratisk ungdom idag när de ser förkortningen SDU. De har åkt om SDU. Det ser jag inte minst på Twitter. Just därför är ett namnbyte nödvändigt, tror jag. Jag efterfrågar en konstruktiv debatt om detta inom SDU.

För frågan är om man vill ses som dörrstängare eller dörröppnare?

TOMAS LAGERGREN

Succé i Göteborg för Open Sign

■ 3:e OPEN SIGN arrangerades av Göteborgs Dövas Förening med stöd från Tyst Teater, Riksteatern. Lördagen den 19 november. En stor och engagerad publik på 200 personer sökte sig till Lagerhuset vid Järntorget och salen blev snabbt full. Tack till artisterna Ola Fröven, Iler Gashi, Emma Arvidsson, Titti Tyell, Eva Nessel, Niklas Andersson, konferenciererna Kenneth Sandberg och Malin Beckman, arrangörsgruppen Lars-Gunnar Möllefors, Mimmi Andersson, Jan Herbst och Bert Brännström, och även till Glenn Aronsson och Sandra Reinholdsson.

Vi ses nästa år 2012 – allt för OPEN SIGN!

TEXT OCH FOTO MARGO CSIZIK, GDF

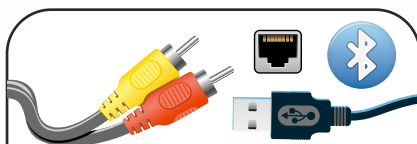

Emma Arvidsson var en av de som uppträdde på Open Sign i Göteborg.

TM-9000 den ultimata bildtelefonen för döva och hörselskadade

Totalmöteslösning med bild, text och ljud

NYHET !! Nu även med texttelefoni (Ring och ta emot texttelefonsamtal).

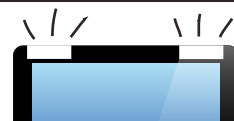
Tillkopplingar

TM-9000 kan lätt anpassas till dina behov. Koppla till större skärm, externt tangentbord & mus, telefon med hörslina, bluetooth halsslinga, extern kamera, diverse varseblivningssystem m. m.

Trepartssamtal

TM-9000 användare kan ringa trepartssamtal till andra TM-9000 brukare, där alla tre kan se, höra och texta till varandra.

Ljusvarseblivning i olika färger

Inbyggd ljusvarseblivning med valbar färg till dina kontaktgrupper. Färgen på ljussignalen visar vilken kontaktgrupp uppringaren tillhör t. ex. familj, vänner, arbete.

Realtids text eller chatt

Du kan skriva och ta emot text till/från din motpart under videosamtalets gång. Du kan välja mellan att använda realtids text eller chatt.

Trådlös WiFi 802.11 b/g/n

TM-9000 har en kraftfull trådlös internet mottagare som medför både snabb mottagning och lång räckvidd.

3G

Du kan koppla TM-9000 trådlöst till en 3G router (finns i fickformat). Detta ger dig friheten att ringa videosamtal oavsett var du är till bildförmedlingstjänsten, dina vänner, familj m. m.

RSS länkar

Internet

Väder

RJ11
Uttag för telefon
/varseblivning

Inbyggd CCD
vidvinkelkamera

LED Pekskärm

Bluetooth

Digital fotoram
via USB/SD kort

Uttag för hörlurar
och mik.

TM9000 är godkänd av HI som ett fullgott kommunikationshjälpmedel och kan ansökas som kostnadsfritt sådant hos din landstingsordnator eller hörcentral. Produkten kan även ansökas som anhängigutrustning och som hjälpmedel på arbetsplatsen. Har du redan en TM-9000 kan du uppgradera den med texttelefonfunktion genom att ansöka om det hos din ordnator.

Om du inte vet hur du skall ansöka kontakta oss, vi har teckenspråkskunnig personal :

Taltel : 040-661 41 80 | 3G video/mobil : 0702 45 65 00 | mail@tm9000.se | Fax : 040-661 41 88
Bildtelefon : 0406060432@t-meeting.se | www.tm9000.se

T-MEETING

God Jul & Gott Nytt År
önskar vi på
STOCKHOLMSTOLKARNA

- Gilla oss på Facebook!